

Тэма праходжання атэстацыі мала хвалюе маладых спецыялістаў. Маўляў, не сённяшняга дня справа. І дарэмна. Насамрэч было б вельмі добра, каб маладыя спецыялісты даведваліся, што такое атэстацыя педагогічных работнікаў, яшчэ падчас вучобы. Гэта якраз той выпадак, калі “інфармаваны — значыць, узброены”: веданне пэўных аспектаў у гэтым пытанні дазволіць планаваць сваё прафесійнае развіццё і пазбегнуць непрыемных сюрпрызаў.

На сёння пытанні атэстацыі педагогічных работнікаў рэгулююцца Інструкцыяй аб парадку правядзення атэстацыі педагогічных работнікаў сістэмы адукацыі (акрамя педагогічных работнікаў з ліку прафесарска-выкладчыцкага складу ўстановай вышэйшай адукацыі), зацверджанай пастановай Міністэрства адукацыі ад 22 жніўня 2012 года № 101. Калі звярнуцца непасрэдна да тэксту дакумента, то, здавалася б, пытанням атэстацыі маладых спецыялістаў там сапраўды прысвечаны “тры радкі”. Аднак многае трэба чытаць, як кажучы, паміж радкоў. Пракаменціраваць найбольш значныя пытанні правядзення атэстацыі педагогічных работнікаў у адносінах да маладых спецыялістаў мы папрасілі Рамана Восіпавіча Дзіркі, намесніка старшыні Цэнтральнага камітэта Беларускага прафесійнага саюза работнікаў адукацыі і навукі.

Згодна з устаноўленым парадкам правядзення атэстацыі, катэгорыі педагогічных работнікаў прысвойваюцца паслядоўна — з другой да вышэйшай. Для атрымання кожнай з іх вызначаны свае крытэрыі. Першапачаткова маладыя спецыялісты могуць прэтэндаваць на атрыманне другой кваліфікацыйнай катэгорыі. Пры гэтым маладыя спецыялісты, як і іншыя педагогічныя работнікі, атрымліваюць другую кваліфікацыйную катэгорыю ў рамках работы атэстацыйнай камісіі непасрэдна на месцы — ва ўстанове адукацыі. Галоўныя патрабаванні — наяўнасць адпаведнай адукацыі і стаж работы мінімум два гады. Але ёсць і выключэнні.

Асобы, якія атрымалі дыплом аб вышэйшай адукацыі з адзнакай, дыплом магістра ці дыплом даследчыка (маюцца на ўвазе выпускнікі аспірантуры), дапускаюцца да атэстацыі на прысваенне другой кваліфікацыйнай катэгорыі пры наяўнасці стажу работы адзін год, — падкрэсліў Раман Восіпавіч. — Гэта значыць, што ўжо праз год, як пачалі працаваць, яны маюць права падаваць заяву на прысваенне кваліфікацыйнай катэгорыі. Адпаведна, атэстацыю на прысваенне першай кваліфікацыйнай катэгорыі яны таксама маюць права прайсці раней — праз тры гады пасля атрымання другой кваліфікацыйнай катэгорыі. Усім астатнім маладым спецыялістам, для таго каб прэтэндаваць на атрыманне другой кваліфікацыйнай катэгорыі па пасадзе, па якой яны атэстуюцца, неабходна мець стаж работы па спецыяльнасці мінімум два гады. Таксама варта мець на ўвазе, што пры правядзенні атэстацыі ўлічваюцца такія склад-

Кваліфікацыйную катэгорыю можна атрымаць і ў першы год работы па размеркаванні

нікі, як павышэнне кваліфікацыі. Таму не трэба маладым настаўнікам адмаўляцца ад павышэння кваліфікацыі ў першыя гады работы, калі наймальнікам прапануецца такая магчымасць.

Цікавы момант: у абавязковы стаж работы працягласцю два гады, неабходны для атрымання другой кваліфікацыйнай катэгорыі. Прычым гэта можа быць работа з любой нагрукай — чвэрць, палова стаўкі і гэтак далей, — падкрэсліў спецыяліст. — Іншымі словамі, калі студэнт на працягу апошніх курсаў працаваў на працягу двух гадоў у школе згодна са сваёй спецыяльнасцю, а пасля заканчэння навучальнай установы ўладкаваўся на работу ў адпаведнасці з атрыманай спецыяльнасцю, то ён можа прэтэндаваць на атрыманне другой кваліфікацыйнай катэгорыі адразу пасля пачатку работы. Але варта мець на ўвазе, што рашэнне аб прысваенні кваліфікацыйнай катэгорыі прымае атэстацыйная камісія ўстановы. Адпаведна, калі малады чалавек працаваў у час студэнцтва ў адной навучальнай установе, а потым быў размеркаваны ў іншую, атэстацыйная камісія можа і не прыняць рашэнне аб прысваенні катэгорыі з той прастай прычыны, што не ведае гэтага работніка, яго кваліфікацыі. Калі ж малады спецыяліст накіроўваецца працаваць пасля завяршэння адукацыі ў тую ж установу, дзе працаваў у час студэнцтва, то, як правіла, рашэнне камісіі будзе станоўчым, бо малады чалавек пэўным чынам зарэкамендаваў сябе.

Асобы ў пытанні атэстацыі варта прыгадаць пра адпаведнасць атрыманай адукацыі займаемай пасады. Часам менавіта ў дачыненні да гэтага маладых спецыялістаў могуць чакаць непрыемныя сюрпрызы.

— Маладыя спецыялісты павінны разумець, што ад таго, наколькі адпавядае іх адукацыя тым кваліфікацыйным патрабаванням, якія прад’яўляюцца да займання тых ці іншых

пасадаў у сферы адукацыі, залежыць, ці змогуць яны ўвогуле прайсці атэстацыю, — адзначыў Раман Восіпавіч. — Часам здараецца так, што з-за адсутнасці нагрукі, згодна з атрыманай спецыяльнасцю, маладому настаўніку прапануецца работа педагога сацыяльнага, педагога-псіхолага. У такой сітуацыі гэты супрацоўнік наогул не можа разлічваць на атрыманне кваліфікацыйнай катэгорыі.

Асабліва часта такія сітуацыі здараюцца ў дачыненні да выхавальнікаў устаноў дашкольнай адукацыі, калі яны маюць педагогічную адукацыю без спецыялізацыі “Педагогіка дзяцінства”. Без праходжання перападрыхтоўкі такія работнікі не могуць разлічваць на прысваенне катэгорыі.

— Таму, калі здараецца такая сітуацыя, што малады спецыяліст вымушаны працаваць не па атрыманай спецыяльнасці, неабходна скарыстоўваць любую магчымасць праходжання перападрыхтоўкі, — падкрэсліў Р.В.Дзірка. — Маладыя людзі не заўсёды ўсведамляюць, што прайсці такую перападрыхтоўку найбольш проста ў гэты час — адразу пасля атрымання акадэмічнай адукацыі. Як паказвае практыка, у далейшым для многіх гэта больш праблематычна з-за асабістай і прафесійнай загрузанасці. Часам маладыя спецыялісты імкнуцца атрымаць вышэйшую адукацыю другой ступені абавязкова таго профілю, якога была першая ступень адукацыі. Варта задумацца, магчыма, трэба быць больш мабільным: лепш пайсці на перападрыхтоўку.

У сувязі з гэтым мы сёння мусім па-іншаму глядзець на праблему падрыхтоўкі педагогічных кадраў і прызнаць тое, што крок да аднабаковай падрыхтоўкі педагогічных кадраў па адной кваліфікацыі не спрацаваў. Гэта было б дарэчы, калі б у нас былі стабільныя вучэбныя планы, калі б была стабільная дэмаграфія па ўсіх рэгіёнах і мы маглі дакладна сабе уяўляць, колькі матэматыкаў, фізікаў ці іншых спецыялістаў спатрэбіцца ў тым ці іншым рэгіёне. У нашай сённяшняй сітуацыі патрэбен педагогічны работнік, які мае права працаваць па некалькіх кваліфікацыях. Гэта не толькі будзе ў яго асабістых інтарэсах, але і ў інтарэсах развіцця галіны.

Алена МАРКЕВІЧ.
markevich@ng-press.by

Якасць падрыхтоўкі будучага педагога па-ранейшаму застаецца актуальнай. У сённяшняй школьнай адукацыі ў тэндзе не проста настаўнік, а настаўнік-метадыст, настаўнік-даследчык, настаўнік-наватар. Каб адпавядаць сучасным патрабаванням, трэба вучыцца, вучыцца і яшчэ раз вучыцца.

таксама павялічыўся ў новых адукацыйных стандартах з 6% да 9%. Акрамя таго, павялічаны і аб’ём акадэмічных гадзін на вучэбныя дысцыпліны “Метадыка выхаваўчай работы ў дзіцячых аздараўленчых установах” (з 20 да 34 гадзін). Гэтая вучэбная дысцыпліна ра-

Настаўнікі гімназіі разам з навукоўцамі актыўна ўдзельнічаюць у правядзенні семінарскіх і лабараторных заняткаў у БДПУ, даюць адкрыты ўрок для студэнтаў. Была апрабавана новая форма супрацоўніцтва — курсы для студэнтаў універсітэта па засваенні адука-

Трэндавая педагогіка

Беларускі дзяржаўны педагогічны ўніверсітэт імя Максіма Танка — вядучы педагогічны ўніверсітэт краіны. І, дзякуючы сваім традыцыям, ён спалучае ў сабе акадэмізм, адкрытасць і інавацыйнасць. Акрамя таго, БДПУ — член Еўразійскай асацыяцыі ўніверсітэтаў, што сведчыць пра высокую якасць падрыхтоўкі спецыялістаў, а таксама пра магчымасці яго інтэграцыі ў міжнародную ўніверсітэцкую супольнасць.

Сёння педагогічны ўніверсітэт працуе па новых адукацыйных стандартах, у аснове якіх — узмоцненая практычная падрыхтоўка будучых педагогаў. І гэта рэалізуецца як у колькасным, так і ў якасным аспекце.

Колькасны аспект прадстаўлены павелічэннем у новых 4-гадовых адукацыйных стандартах трэцяга пакалення — 2013 года (у адносінах да 5-гадовага адукацыйнага стандарту другога пакалення — 2008) практычнага навучання ў адносінах да тэарэтычнага. Так, па спецыяльнасці “Гісторыя і грамадазнаўчыя дысцыпліны” аб’ём практычнага навучання ў адносінах да тэарэтычнага павялічыўся з 13 да 17 працэнтаў, па спецыяльнасці “Матэматыка і інфарматыка” — з 13 да 15 працэнтаў.

— Калі разглядаць названыя суадносіны толькі для вытворчых педагогічных практык, то іх аб’ём

ней вывучалася студэнтамі толькі як факультатыў, — адзначыў Віктар Анатольевіч Зайцаў, начальнік вучэбна-метадычнага ўпраўлення БДПУ імя Максіма Танка.

Для ўзмацнення сувязі са школай факультэтам і ўніверсітэтам створаны 28 філіялаў кафедраў у лепшых агульнаадукацыйных школах і гімназіях Мінска, дзе са студэнтамі праводзяцца практычныя заняткі па педагогіцы, псіхалогіі, метадыцы выкладання спецыяльных дысцыплін. Разам з тым на базе гэтых кафедраў арганізаваны заняткі са студэнтамі па авалоданні адукацыйнымі тэхналогіямі.

У якасці прыкладу можна прывесці вопыт узаемадзеяння прафесарска-выкладчыцкага складу кафедраў педагогікі і філіялаў кафедраў, адкрытага на базе гімназіі № 22 Мінска. Мэтай дзейнасці філіяла з’яўляецца павышэнне якасці адукацыйнага працэсу пры дапамозе пашырэння ўзаемадзеяння калектыву кафедраў з настаўнікамі-практыкамі. Супрацоўнікі філіяла вядуць работу па мадэрнізацыі зместу педагогічнай адукацыі, распрацоўваюць тэхналогіі вывучэння педагогічных дысцыплін, канструяванні метадычнага суправаджэння адаптацыі выпускнікоў універсітэта да работы ва ўстановах адукацыі, па далучэнні студэнтаў, магістрантаў і настаўнікаў да навукова-даследчай дзейнасці.

Для ўзмацнення сувязі з навукоўцамі актыўна ўдзельнічаюць у правядзенні семінарскіх і лабараторных заняткаў у БДПУ, даюць адкрыты ўрок для студэнтаў. Была апрабавана новая форма супрацоўніцтва — курсы для студэнтаў універсітэта па засваенні адука-

цыйных тэхналогій на базе гімназіі. Напрыклад, на працягу двух месяцаў група студэнтаў гістарычнага факультэта адзін раз у тыдзень наведвала гімназію. Настаўнікі гімназіі правялі для будучых педагогаў семінары “Інтэрактыўныя метады навучання”, “Праектная тэхналогія і яе рэалізацыя”, “Тэхналогія французскіх майстэрняў”, а таксама адкрытыя ўрокі і пазакласныя мерапрыемствы з элементамі новых адукацыйных тэхналогій, прадэманстравалі магчымасці выкарыстання сучасных тэхнічных сродкаў (дакумент-камера, інтэрактыўная дошка і г.д.). У канцы курсаў студэнты распрацавалі і паспяхова абаранілі праекты ўрокаў і пазакласных мерапрыемстваў з выкарыстаннем новых адукацыйных тэхналогій і тэхнічных сродкаў.

Як падкрэсліў Віктар Анатольевіч, якасны аспект у новых адукацыйных стандартах — гэта вывучэнне новых практыка-арыентаваных курсаў: “Уводзіны ў педагогічную прафесію”, “Тэхналогіі

класнага кіраўніцтва”, “Педагогічныя сістэмы і тэхналогіі”, дзе прадстаўлены сусветны інавацыйны вопыт навучання, выхавання, развіцця і самаўдасканалення асобы.

Акрамя таго, настаўнікі-наватары прымаюць удзел у арганізацыі заняткаў па педагогіцы са студэнтамі. Арганізавана правядзенне лабараторных работ па педагогіцы, дзе адпрацоўваюцца практычныя ўменні і навыкі арганізацыі адукацыйнага працэсу. На курсе “Педагогіка сучаснай школы” ажыццяўляецца вучэбнае перадавога педагогічнага вопыту пераможцаў конкурсу “Настаўнік года”. Выдадзены вучэбна-метадычны дапаможнік “Лідары педагогічнай прафесіі: сцэнарыі эфектыўнай педагогічнай дзейнасці”.

Пры арганізацыі педагогічнай практыкі ў адукацыйных установах прымяняецца даследчы метады, школьны педагогічны працэс студэнты вывучаюць з выкарыстаннем навуковых метадаў. Была праведзена работа па скарачэнні пераліку справаздачнай дакументацыі студэнтаў па практыцы пры захаванні аптымальнага аб’ёму заданняў і павелічэння практычнай работы ў арганізацыях па профілі спецыяльнасці з мэтай узмацнення практычнага складніка зместу практык, стымулявання творчасці і цікавасці студэнтаў да практычнай дзейнасці, матывацыі да выбранай прафесіі.

— Лепшыя студэнты-практыканты 5 курсаў прыцягваюцца да правядзення практычных заняткаў па метадыцы выкладання спецыяльных дысцыплін са студэнтамі 3-4 курсаў. Гэта робіцца для таго, каб фарміраванне прафесійных уменняў адбывалася ўсваеннем, каб павышалася матывацыя да ажыццяўлення будучай педагогічнай дзейнасці і пераадоўваліся псіхалагічныя цяжкасці ў гатоваўчых практыцы. Гэта вядомы прычып “роўны вучыць роўнага” — перадача студэнтам пазітыўнага вопыту роўнымі па статусе, узросце, інтарэсах аднагодкамі.

Акрамя таго, выкладчыкі педагогікі, псіхалогіі, метадыкі выкладання спецыяльных дысцыплін сталі часцей выкарыстоўваць групавыя формы работы і інтэрактыўныя метады навучання ў працэсе практычных заняткаў, — адзначыў Віктар Анатольевіч Зайцаў.

Праблема практыка-арыентаванасці падрыхтоўкі педагогічных кадраў агульнавядома даўно. У сістэме педагогічнай адукацыі адной з найбольш актуальных праблем з’яўляецца відавочная складанасць падрыхтоўкі педагогаў да рэальных умоў адукацыйнай практыкі, да новых умоў педагогічнай рэчаіснасці, якія ўвесь час з’яўляюцца.

Маладыя настаўнікі баяцца не справіцца са сваімі абавязкамі, недысцыплінаванасцю навучэнцаў і адсутнасцю ў іх матывацыі, свайго няўмення прыцягнуць увагу і зацікавіць прадметам, няўмення адбіраць і прымяняць эфектыўныя педагогічныя тэхналогіі. Можна меркаваць, што новыя стандарты і праграмы педагогічнага ўніверсітэта дапамогуць не толькі пераадолець страхі, але і ўзброюць маладых педагогаў неабходнымі ўменнямі і навыкамі.

Вольга ДУБОЎСКАЯ.
dubowska@ng-press.by